

1.B.M.M. - YENİ YOL

Grup Başkanlığı

Tarih : 04.12.2025

Sayı : 55

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 03.10.2025

Elif Esen
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme, Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe
Tarih: 5-12-2025	Esas No: 2/3406

TBMM Halkla İlişkiler Binası
3.Kat, Oda: D-303 Bakanlıklar- Ankara
Telefon: +90 (312) 420 20 70 +90 (312) 420 27 69 Faks: +90 (312) 420 26 10

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
0 4 Aralık 2025
Numara:

TBMM GENEL YERAK
0 4 Aralık 2025
NO : 1753012

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Toplumsal, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle nüfus yapısında, sağlık hizmetlerinde ve yaşam biçimlerinde meydana gelen değişimler, engelli bireylerin haklarına ve kamusal hizmetlere erişimlerine ilişkin mevcut mevzuatın güncel gerekliliklere uyum sağlayacak şekilde revize edilmesini zorunlu kılmaktadır. Anayasa'nın 2'nci maddesinde güvence altına alınan sosyal devlet ilkesi gereğince, kamu idaresi; engelli bireylerin toplumsal yaşama eşit katılımını temin etmek, bağımsız yaşam haklarını desteklemek ve hizmetlerin sürekliliğini sağlamakla yükümlüdür. Bu Kanun Teklifi, engelli bireylerin sağlık, istihdam, erişilebilirlik, ulaşım, konut ve sosyal yaşam alanlarındaki ihtiyaçlarının açık, uygulanabilir ve denetlenebilir hükümlerle karşılanmasını amaçlamaktadır.

Uygulamada, protez, ortez ve benzeri tıbbi destek malzemelerine erişimde yaşanan fark ücretleri ile bakım ve onarım hizmetlerindeki eksiklikler, engelli bireylerin tedavi, rehabilitasyon ve sosyal yaşama katılım süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Bu durum, zorunlu kullanım kapsamındaki tıbbi destek malzemelerinde fark ücretinin kaldırılmasını, diğer yardımcı malzemelerde fark ücretine üst sınır getirilmesini ve belediyeler nezdinde ortez-protez bakım atölyelerinin kurumsallaştırılmasını gerekli kılmaktadır. Erişilebilirlik kavramı ise yalnızca yapı standartlarıyla sınırlı olmayıp, ulaşım, otopark ve kamusal alan düzenlemelerini de kapsayan bütüncül bir kamu politikası yaklaşımını zorunlu kılmaktadır. Engellilere ayrılmış park alanlarının amacı dışında kullanımı, erişim hakkını fiilen ortadan kaldırmakta; mevcut cezai yaptırımlar caydırıcılık bakımından yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle, Karayolları Trafik Kanunu'nda yapılacak değişikliklerle idari para cezalarının artırılması ve belediyelere doğrudan denetim yetkisi verilmesi öngörülmektedir.

Engelli bireylerin bağımsız yaşamlarını destekleyen araç ediniminde uygulanan Özel Tüketim Vergisi istisnası, mevcut haliyle karmaşık, kısıtlayıcı ve uygulamada eşitsizlik doğuran bir yapı arz etmektedir. Aynı engel grubuna mensup bireylerin farklı istisna oranlarından yararlanması, araç fiyat tavanının piyasa koşullarına uygun biçimde güncellenmemesi ve sağlık kurulu raporlarında birlik bulunmaması hem kamu gelirleri hem de bireysel haklar bakımından keyfiyet yaratmaktadır. Anayasa Mahkemesinin 26/6/2025 tarihli ve E.2024/240, K.2025/100 sayılı kararıyla iptal edilen "özel tertibat" şartının doğurduğu boşluğun da giderilmesi amacıyla, istisna sisteminin sadeleştirilmesi ve engelli bireyin aracı bizzat kullanıp kullanmamasına göre kademeli hale getirilmesi düzenlenmiştir. Ayrıca, araç bedeline ilişkin tavan tutarının her yıl yeniden değerlendirme oranı ve döviz sepetindeki değişim dikkate alınarak belirlenmesiyle keyfi uygulamaların önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

Öte yandan, engelli bireylere yönelik raporların farklı hastanelerde farklı oranlarla düzenlenmesi, kamu kurumları ve yargı mercileri arasında uygulama birliği sorunlarına neden olmaktadır. Bu nedenle Sağlık Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Engelli Sağlık Kurullarının denetimi için merkezi nitelikte bir Engelli Sağlık Yüksek Kurulu oluşturulmaktadır. Kurul, %90 ve üzeri engellilik oranına sahip bireylerin raporlarını tıbbi ve idari açıdan inceleyecek, gerektiğinde yeniden değerlendirme yapabilecek ve onayladığı raporlar tüm kurumlar açısından bağlayıcı nitelikte olacaktır. Vesayet altındaki bireylerin araç edinimine ilişkin Sulh Hukuk Mahkemesi izin süreçlerinde, Yüksek Kurul onaylı raporların esas alınması zorunlu hale getirilerek hem yargı denetimi korunmakta hem de tıbbi değerlendirme standart hale getirilmektedir.

Kentsel yaşamda erişilebilirliğin proje aşamasında güvence altına alınması kamu yararı açısından zorunludur. Bu doğrultuda, yeni yapılacak konut ve karma kullanım projelerinde belirli oranda erişilebilir bağımsız bölümlerin planlanması zorunlu tutulmakta, bu dairelerin giriş katı veya erişilebilir konumda bulunması şartı getirilmektedir. Ayrıca bu konutların çevresel düzenlemelerinde engelli bireylerin erişimine uygun yol, kaldırım ve otopark standartlarının sağlanması hüküm altına alınmaktadır. Belediyeler, yapı ruhsatı aşamasında bu koşulları denetleyecek; uygunluk sağlanmayan projelere ruhsat verilmeyecektir. Yerel yönetimlerde engelli hizmetlerinin farklı birimlerce dağınık biçimde yürütülmesi, koordinasyon ve denetim sorunlarına neden olduğundan, belediyelerde doğrudan belediye başkanına bağlı bir Engelli Hizmetleri Birimi kurulması öngörülmektedir. Bu birim, engelli bireylerin eğitim, istihdam, sosyal destek ve erişilebilirlik hizmetlerinin planlanması ve uygulanmasından sorumlu olacaktır.

Son olarak, işgücü piyasasında engelli istihdamına ilişkin yükümlülüklerin işyeri veya şube bazında uygulanması, fiili istihdam oranlarının yükselmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca kota oranının içinde engelli kadınlar için en az üçte bir oranında temsil öngörülerek istihdama katılımında toplumsal cinsiyet eşitliği güçlendirilmektedir.

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Engelli park alanlarının amacı dışında kullanılmasına yönelik idari para cezası artırılmakta ve belediyelere mobil denetim ile doğrudan işlem yetkisi verilmektedir. Düzenleme ile erişilebilirlik hakkının etkin biçimde korunması amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Yapılan düzenleme ile, engelli bireyler ve bakıma muhtaç yaşlıların konutlara erişiminde yaşanan fiziksel engellerin giderilmesi ve erişilebilir konut üretiminin yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Uygulamada, küçük ölçekli konut projeleri ve villa tipi yapılarda erişilebilirlik zorunluluğunun teknik ve ekonomik olarak anlam ifade etmediği dikkate alınarak, düzenleme yalnızca en az elli bağımsız bölüm içeren projeler bakımından geçerli tutulmuştur. Bu projelerde bağımsız bölümlerin en az yüzde ikisinin erişilebilir nitelikte planlanması zorunluluğu getirilmiş, farklı yapı türleri ve proje büyüklüklerine göre oranın yönetmelikle artırılabilmesi öngörülmüştür. Erişilebilir bağımsız bölümlerin yapıların giriş veya kolay erişilebilir katlarında yer alması ve bu bölümlere bağlı açık alan, otopark ve yaya yollarının engelli bireylerin kullanımına uygun biçimde düzenlenmesi zorunlu hale getirilmiştir.

Belediyelere, ruhsat aşamasında erişilebilirlik denetimi yetkisi verilerek uygulamada standartların sahada güvence altına alınması sağlanmaktadır. Erişilebilir bağımsız bölümlerin oranını asgari yüzde iki sınırının üzerinde tutan projelerin teşvik edilmesi amacıyla, bu bölümlere isabet eden yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin harçlarında %50 oranında indirim uygulanacaktır. Ortalama belediye tarifelerine göre bu teşvik, erişilebilir daire başına maliyet avantajı sağlamaktadır.

MADDE 3- Engelli bireylerin taşıt ediniminde uygulanan Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) istisnası sistemi yeniden düzenlenmektedir. Mevcut uygulamada engelli birey adına alınan araçlarda %90 engellilik oranı esas alınmakta, %90 altı engelliler için “aracı özel tertibatla bizzat kullanma” şartı aranmakta ise de Anayasa Mahkemesi, 26/6/2025 tarihli ve E.2024/240, K.2025/100 sayılı kararıyla bu hükmü iptal etmiş; söz konusu şartın engellilik türleri arasında ayrımcılığa yol açtığı ve bazı engelli bireylerin araç edinimini fiilen engellediğini belirtmiştir.

Bu iptal kararının doğurduğu boşluğun giderilmesi ve istisnanın özünün uygulama alanı bulması amacıyla, mevcut 7’nci maddenin 2’nci fıkrasında yapılan düzenleme ile: Engelli bireyin aracı bizzat kullanması halinde tam istisna, Engelli kendisi kullanılması halinde hesaplanacak verginin %50’si oranında istisna, Engelli bireyin fiziksel durumuna uygun tekerlekli sandalye erişimli ticari araçları için ise tam istisna uygulanması öngörülmüştür.

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

Ayrıca, istisnadan yararlanılabilecek araçlara ilişkin tavan fiyatın her yıl yeniden değerlendirilmesi oranı ve döviz sepetindeki değişim esas alınarak Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenmesi hükmüne bağlanmıştır. Böylelikle fiyat sınırı keyfi olmaktan çıkarılmış, ekonomik göstergelere dayalı objektif bir sisteme dönüştürülmüştür.

MADDE 4- Engelli istihdamı yükümlülüğünün işyeri veya şube bazında uygulanması öngörülmektedir. Kota oranının en az üçte birinin kadın engelli çalışanlardan oluşması hükmüne bağlanmaktadır. Böylece hem denetim etkinliği hem de toplumsal cinsiyet eşitliği güçlendirilmektedir.

MADDE 5- Belediyeler, sosyal belediyeçilik ilkesi uyarınca engelli bireylerin yaşamını kolaylaştırıcı destek hizmetleri yürütmekle yükümlüdür. Ancak mevcut durumda ortez-protez, işitme cihazı ve tekerlekli sandalye gibi cihazların bakım, ayar ve onarımına yönelik hizmetler dağınık biçimde yürütülmektedir. Madde ile, engelli bireylerin kullandığı tıbbi cihazların bakım ve onarım süreçlerinde yaşanan aksaklıkların giderilmesi ve yerel düzeyde sürekli, erişilebilir hizmet sunumunun sağlanması amaçlanmakta, büyükşehir ve il belediyelerine Ortez-Protez Atölyesi kurma yükümlülüğü getirilmekte; ilçe belediyelerine ise koordinasyon ve ortaklık görevi verilmekte, denetim yetkisi ise , hizmetin niteliği gereği ortak biçimde kullanılacak şekilde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı'na verilmektedir.

MADDE 6- Madde ile, engellilik oranı tespitlerinin ülke genelinde birlik, denetim ve güvenilirlik içinde yürütülmesi amaçlanmaktadır. Halen Sağlık Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş hastanelerde faaliyet gösteren Engelli Sağlık Kurulları, rapor düzenleme yetkisine sahiptir. Ancak bu raporlar arasında oran, yöntem ve değerlendirme farkları oluşmakta, farklı hastanelerde verilen raporlar kamu kurumları arasında uyumsuzluğa yol açmaktadır. Bu nedenle, var olan sistemin üzerine denetim ve eşgüdüm sağlayacak Engelli Sağlık Yüksek Kurulu kurulmaktadır. Yüksek Kurul, engellilik oranı %90 ve üzeri olan bireylerin raporlarını tıbbi ve idari yönden inceleyecek, gerektiğinde bireyi yeniden değerlendirmeye çağırabilecek ve raporu düzenleyen hekimlerden ek bilgi talep edebilecektir. Onaylanan raporlar tüm kamu kurumları bakımından bağlayıcı resmî belge niteliği taşıyacaktır.

Ayrıca, vesayet altındaki engelli bireylerin araç alımına ilişkin izin süreçlerinde, Sulh Hukuk Mahkemesi izin kararı vermeden önce Engelli Sağlık Yüksek Kurulu onaylı raporun alınması zorunlu hale getirilmiştir. Bu düzenlemeyle mahkeme kararları, standart ve denetlenmiş bir tıbbi değerlendirmeye dayanacak; farklı raporlardan kaynaklanan suistimaller ve uygulama birliği eksiklikleri giderilecektir. Yüksek Kurulun taşra düzeyinde

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

görev yapacak bölgesel komisyonlar aracılığıyla çalışması hem merkezî denetimi koruyacak hem de başvuru sürecini hızlandıracaktır. Kurulun ve komisyonların kuruluşu, çalışma usulleri ve bilgi sistemine ilişkin ayrıntılar yönetmelikle düzenlenecektir.

MADDE 7- Belediyelerde doğrudan belediye başkanına bağlı Engelli Hizmetleri Birimi kurulması zorunlu hale getirilerek, birimin engelli bireylerin eğitim, istihdam, sosyal destek ve erişilebilirlik hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesinden sorumlu olması öngörülmektedir.

MADDE 8- Sağlık hizmetlerinin finansmanında sosyal adaletin güçlendirilmesini ve engelli bireylerin zorunlu sağlık harcamalarının kişisel gelir durumuna bağlı olmaksızın karşılanması amacıyla 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 73'üncü maddesi kapsamında alınabilen ilave ücretler bakımından engelli bireyler için özel bir istisna getirilmekte, engelliliği 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun uyarınca belgelendirilen bireylerin, tıbben zorunlu nitelikte kullandıkları ortez, protez, işitme cihazı, tekerlekli sandalye, sonda ve hasta bezi gibi tıbbi cihazlar için fark ücreti ödememesi sağlanmaktadır. 5510 sayılı Kanunun mevcut sistematığı korunarak, ilave ücret alınamayacak kişiler arasına engelli bireylerin eklenmesiyle uygulama birliği ve denetim kolaylığı öngörülmektedir.

MADDE 9- Yürürlük maddesidir.

MADDE 10- Yürütme maddesidir.

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 61 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “iki” ibaresi “beş” olarak değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Belediyelere, bu alanlarda mobil denetim yapma ve idari para cezası uygulama yetkisi verilir.”

MADDE 2- 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 13- 1/1/2028 tarihinden itibaren projesine ya da yapımına başlanacak, en az elli bağımsız bölüm içeren konut ve karma kullanım projelerinde, bağımsız bölümlerin en az yüzde ikisi engelli bireyler ve bakıma muhtaç yaşlılar için erişilebilir nitelikte planlanır. Bu oran, yapı türü ve proje büyüklüğüne göre Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle artırılabilir.

Erişilebilir bağımsız bölümler, yapıların giriş katında veya kolay erişilebilir katlarında yer alır ve bağlantılı açık alan, otopark, yaya yolu ile çevre düzeni engelli bireylerin kullanımına uygun şekilde tasarlanır.

Müstakil konut, villa tipi veya tek bağımsız bölümden oluşan yapılar bu hükmün kapsamı dışındadır.

Belediyeler, yapı ruhsatı aşamasında erişilebilirlik uygunluğunu denetler; şartları taşımayan projelere ruhsat verilmez.

Erişilebilir bağımsız bölümlerin oranı yüzde ikinin üzerinde olan projelerde, bu bölümlere isabet eden yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin harçları yüzde elli indirimli uygulanır.”

MADDE 3- 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“9. (II) sayılı listede yer alan kayıt ve tescile tâbi yerli katkı oranı en az %20 olan mallardan; 87.03, 87.04 ve 87.11 G.T.İ.P. numaralarında yer alanlardan; engelli birey tarafından bizzat kullanılmak üzere edinilenlerin tamamı, engelli birey dışında kullanılmak üzere edinilenlerin hesaplanacak verginin yüzde ellisi oranında, engelli bireyin fiziksel durumuna uygun tekerlekli sandalye erişimli ticari araçların ise tamamı, (Hesaplanacak özel tüketim vergisi ve diğer her türlü vergiler dâhil bedeli Hazine ve Maliye Bakanlığınca her yıl yeniden değerlendirme oranı ve döviz sepetindeki değişim esas alınarak belirlenen tavan tutarı aşmayanlar dâhil olmak üzere, tekerlekli sandalye erişimine uygun ticari araçlar bu sınırlamaya tabi değildir) on yılda bir defaya mahsus olmak üzere ilk iktisabı,”

MADDE 4- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yüzde üç” ibaresi “en az üçte biri kadın engelli işçi olmak üzere yüzde

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

altı” şeklinde ve “yüzde dört” ibaresi “en az üçte biri kadın engelli işçi olmak üzere yüzde altı” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Ortez-protez atölyeleri ve yerel hizmetler

EK MADDE 1- Büyükşehir ve il belediyeleri, engelli bireylerin kullandığı ortez, protez, işitme cihazı, tekerlekli sandalye gibi tıbbi cihazların bakım, onarım ve ayar hizmetlerini yürütmek üzere ortez-protez atölyeleri kurmakla yükümlüdür.

İlçe belediyeleri, bu hizmeti büyükşehir belediyeleriyle iş birliği içinde yürütür veya ortak atölye kurulmasına katkı sağlar.

Bu atölyelerde yapılacak işlemler engelli bireyler için ücretsizdir veya yalnızca yedek parça ve malzeme bedeli üzerinden ücretlendirilir.

Atölye giderleri, belediye bütçelerinde “Engelli Hizmetleri” başlığı altında ayrı kalem olarak gösterilir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı, teknik standartların uygulanmasını ve hizmet kalitesini denetler.”

MADDE 6- 5378 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Engelli Sağlık Yüksek Kurulu

EK MADDE 2- Engelli bireylerin engellilik oranı ve engellilik durumuna ilişkin tespitler, Sağlık Bakanlığı tarafından yetkilendirilen hastanelerde halen faaliyet gösteren Engelli Sağlık Kurulları tarafından yapılır.

Engelli Sağlık Kurullarının düzenlediği raporlar, engellilik oranı %90 ve üzeri olan bireyler bakımından Engelli Sağlık Yüksek Kurulu tarafından incelenir ve onaylanır.

Engelli Sağlık Yüksek Kurulu, raporun tıbbi esaslara uygunluğunu ve değerlendirme kriterlerinin standartlara göre uygulanıp uygulanmadığını denetler; gerekli görmesi hâlinde engelli bireyi yeniden muayeneye çağırabilir veya raporu düzenleyen hekimlerden ek bilgi isteyebilir.

Engelli Sağlık Yüksek Kurulunun onayladığı engelli sağlık kurulu raporları tüm kamu kurum ve kuruluşları bakımından bağlayıcı resmî belge niteliğindedir.

Engelli birey adına araç ediniminde sulh hukuk mahkemesi tarafından izin verilmeden önce, Engelli Sağlık Yüksek Kurulu onaylı sağlık kurulu raporu alınması zorunludur. Mahkeme, izin kararını verirken Engelli Sağlık Yüksek Kurulunun onay raporunu esas alır.

Engelli Sağlık Yüksek Kurulu taşra teşkilatına sahip bölgesel inceleme komisyonları aracılığıyla görev yapar. Komisyonlar, kendilerine gönderilen raporları otuz gün içinde inceleyip Engelli Sağlık Yüksek Kuruluna sunar.

Raporların doğrulanması ve paylaşımı, Sağlık Bakanlığı tarafından oluşturulacak Engelli Sağlık Raporları Bilgi Sistemi üzerinden yürütülür.

Elif ESEN
İstanbul Milletvekili

Kurul ve komisyonların kuruluşu, görevleri ve çalışma usulleri Sağlık Bakanlığı tarafınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 7- 3/7/2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Belediyelerde doğrudan belediye başkanına bağlı Engelli Hizmetleri Birimi kurulur. Bu Birim, engelli bireylerin eğitim, istihdam, sosyal destek ve erişilebilirlik hizmetlerinin koordinasyonundan sorumludur.”

MADDE 8- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 73 üncü maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü cümlesine “kişilerden” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve engellilik durumları 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun uyarınca belgelendirilen bireylerin, tıbben zorunlu nitelikte kullandıkları ortez, protez, işitme cihazı, tekerlekli sandalye, sonda ve hasta bezi gibi tıbbi cihazlara ilişkin sağlık hizmetleri bakımından” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 9- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 10- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.